

ZEPECZANER JENŐ

Szováta, egy sikertörténet a Monarchiában**I.**

Kulcsszavak: *Borszék; Szováta-fürdő; fürdőélet*

Nehéz meghatározni a fürdőhelyek keletkezésének pontos idejét, mert mielőtt megjelennek az írott forrásokban, helyileg már ismertek volt. Ez történt Szováta-fürdő esetében is. Az erdélyi fürdőkre jellemző, hogy látogatottságuk lassan nőtt, visszaesésekkel ugyan, de az általános tendencia mégis a vendégek számának emelkedése volt. A Székelyföldön négy nagyobb fürdő emelkedett ki a sok kisebb „paraszt fürdő” sorából: Borszék, Előpatak, Tusnád és Szováta. Az alábbi grafikon a borszéki vendégek számának lassú emelkedését igazolja 1856 – 1886 közötti 30 évben. Ez a tendencia később sem változott. A fejlődésre kedvezően hatottak a tulajdonos közbirtokosság kisebb méretű, de évente ismétlődő beruházásai, a telep jó hírneve, állandó reklámozása országos lapokban. Mindez annak ellenére történt, hogy a keleti határ mentén a legnehezebben megközelíthető fürdőhely volt.

A fürdők gyarapodását olyan tényezők fékeztek mint a kolera járvány (1872-1874), az 1873-ban kezdődött gazdasági válság, a vámháború, a közlekedés fejletlensége. Előpatak 1873-ban került vasút közelébe, Tusnádon 1897-ben állt meg az első személyvonat. Borszéket soha nem szennyezte a nagy mozdonyok füstje, a Maros-völgyében 1871-ben Marosvásárhely, 1886-tól Szászrégen lett a legközelebbi vonatállomás. Az Olt-völgyében Csíkszeredába 1897-ben, Gyergyószentmiklósról 1907-re jutott el a vasút, és csak 1909-ben zárult a „székely körvasút.” A közlekedés több mint három évtizedre elaprózott javulása, -a nagy remények ellenére,- nem hozott, nem hozhatott látványosan felugró számú fizető vendéget.

Más helyzetben volt a szépreményű Korond és a késve befutó Szováta. Korond, az „arisztokrácia fürdője” már régen nem volt az. Látogatóinak zömét mindig a közepreteg adta, mint mindenik fürdőhelyen. Az 1849-et követő megtorlás éveiben a szabadabb vidék illúzióját jelentette a Toldalagi családnak és baráti társaságának, ezért kapta később a fellengzős predikátumot. *“Gyerekként csak útutazóban időztünk Korondon, alig néhány napig. ... Korond a szentdemeteri uradalomhoz tartozó fürdőhely volt, hasonló ásványvízzel, mint a gleichenbergi. Évente öt-hat hetet töltöttünk ott a festői hegyi tájban. Apám [gróf Toldalagi Ferenc (1803-1864)] sokat tett a fürdő felvirágzásáért; házakat építtetett, gyógycsarnokot - a lakásokat, ami az erdélyi fürdőkben ritkaság volt - bebútoroztatta, omnibuszokat állított forgalomba, egyszóval gondoskodott a modern kényelem minden tartozékáról. A fürdő divatba*

jött, a kolozsvári nemesség özönlött oda, sok pénz befolyt. A csőd után minden a hitelezőkre szállt; Korond ma elfelejtett, elhagyatott fürdőhely.” írta 1900-ban visszaemlékezéseiben Toldalgi Róza grófnő Gmundenben.

Látogatóinak száma csökkenő tendenciát mutatott. Nagyságrendileg Udvarhely megyében Homoród-fürdőhöz hasonlítható. A grafikon Korond és Szováta-fürdő vendégeinek számát hasonlítja össze az első vesztés világháború előtti években. Szováta látogatottsága 1904-ben haladta meg a bővös ezret (1524). Ezután három évben volt kétezer fölött (1905 = 2218, 1909 = 2237, 1912 = 2119), egyszer pedig négyezer fölött (1911 = 4056), ha hihetünk a statisztikának.

A vasút 1898-ban ért el Sóváradra, a legközelebbi állomásra, 1906-ban már Szováta is közvetlenül elérhető lett a MÁV vonataival, sőt Budapest – Szováta külön vagonokat is beállítottak. 1915-ben nyílt meg a Marosvásárhely-Parajd keskenyvágányú vasút. A vasút nem önmagában okozta Szováta felemelkedését. A páratlan gyarapodást több tényező együttthatása magyarázza.

